

УДК 633.88

Код UPOV: DESMO_CAN

Методика

проведення експертизи сортів десмодіуму канадського (*Desmodium canadense* (L.) DC.)
на відмінність, однорідність та стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Desmodium canadense* (L.) DC.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 70 г.

2.3 Насіння має бути здорове на вигляд, не уражене хворобами, не пошкоджене шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних та сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами у другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до звершення циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 80 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,70 × 0,45 м.

3.5 **Метод дослідження.** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 80 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 80 рослин або частин 80 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 20 рослин або частин 20 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 80 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 20 рослин або частин 20 рослин;

L: лабораторні дослідження.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 2% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 80 рослин допускаються чотири нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: за висотою (ознака 1);
- Рослина: кількість генеративних стебел (ознака 2);
- Квітка: забарвлення віночка (ознака 9);

– Рослина: час досягання насіння (ознака 12).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів десмодіуму канадського

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG 1	низька	3	
		середня	5	
		висока	7	
2. (*) (+) QN	Рослина: кількість генеративних стебел MG 1	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
3. (*) QL	Стебло: опушення VG 3	відсутнє	1	
		наявне	9	
4. QN	Стебло: інтенсивність галуження VG 3	відсутнє	1	
		слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
5. (+) QN	Рослина: час початку цвітіння (другого і наступних років вегетації) MG, 2	ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	
6. (+) QN	Листок: за довжиною листової пластинки MS, 2	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
7. (+) QN	Листок: за шириною листової пластинки MS, 2	вузький	3	
		середній	5	
		широкий	7	
8. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS, 3	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
9. (*) PQ	Квітка: забарвлення віночка VS 3	біле	1	
		світло-рожеве	2	
		рожеве	3	
		фіолетове	4	
		інше	5	
10. (+) QN	Плід (біб): за довжиною MS 4	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
11. (+) QN	Насіння: маса 1000 шт. MS 4	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
12. (*) QN	Рослина: час досягання насіння VG, 4	ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	

1	2	3	4	5
13. (+) QN	Рослина: загальний вміст флавоноїдів L, 2	низький	3	
		середній	5	
		високий	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів десмодіуму канадського

Коди фаз росту й розвитку рослин, у які рекомендовано проводити спостереження

Коди	Назви фаз розвитку рослин
1	Бутонізація
2	Початок цвітіння
3	Повне цвітіння
4	Повна стиглість насіння

8.1 Пояснення або ілюстрації до окремих ознак

До 1. Рослина: за висотою, см.

Низька – до 60, середня – 60–90, висока – понад 90.

До 2. Рослина: кількість генеративних стебел, шт.

Мала – до 5, середня – 5–15, велика – понад 15.

До 5. Рослина час початку цвітіння (другого і наступних років вегетації), декада, місяць.

Ранній – II декада червня, середній – III декада червня, пізній – I декада липня.

До 6. Листок: за довжиною листкової пластинки, см.

Короткий – до 4, середній – 4–7, довгий – понад 7.

До 7. Листок: за шириною листкової пластинки, см.

Вузкий – до 1,5; середній – 1,5–3,0; широкий – понад 3,0.

До 10. Плід (біб): за довжиною, см.

Короткий – до 4, середній – 4–5, довгий – понад 5.

До 11. Насіння: маса 1000 шт., г.

Мала – до 4, середня – 4–6, велика – понад 6.

До 13. Рослина: загальний вміст флавоноїдів, %.

Низький – до 1,5; середній – 1,5–2,0; високий – понад 2,0.

9. Література

1. Атлас лекарственных растений России / Под ред. проф. Быкова В. А. – М.: Всероссийский НИИ лек. и аром. растений, 2006. – С. 97–99.
2. Батюк В. С. Флавоноиды десмодиума канадского и их обезболивающее действие / В. С. Батюк, Е. А. Васильченко, Л. Н. Васильева, Н. В. Чернобровая. // Хим.-фарм. ж-л. – М.: Медицина, 1987. – Т. XX. – С. 63–67.
3. Горбань А. Т. Лекарственные растения: вековой опыт изучения и возделывания / А. Т. Горбань, С. С. Горлачева, В. П. Кривуненко. – Полтава: Верстка, 2004. – С. 62–65.